

การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่ม
แบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ

นายกิตติศักดิ์ เกตุnutí

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-639-135-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A DEVELOPMENT OF A PARENT EDUCATION PROGRAM PROVIDING
HOME-BASED EARLY INTERVENTION FOR CEREBRAL PALSY CHILDREN**

MR. KITTISAK KETUNUTI

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education**

Department of Elementary Education

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-639-135-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้
ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับ
เด็กสมองพิการ

โดย นายกิตติศักดิ์ เกตุญาติ

ภาควิชา ประถมศึกษา

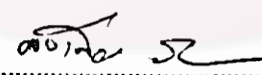
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ศรีนธร วิทยะสิรินันท์

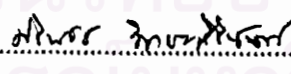
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นลินทิพย์ ดำนานทอง

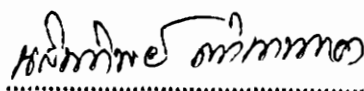
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

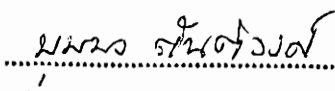

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน อ่อนน่วม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ศรีนธร วิทยะสิรินันท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง นลินทิพย์ ดำนานทอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุชบง ดันตินวงศ์)

กิตติศักดิ์ เกตุญาติ : การพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือ
ตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ (A DEVELOPMENT OF
A PARENT EDUCATION PROGRAM PROVIDING HOME-BASED EARLY
INTERVENTION FOR CEREBRAL PALSY CHILDREN)

อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร. ศรีนทร วิฑยะศิรินันท์ อ. ที่ปรึกษาร่วม : รศ. พญ. นลินทิพย์ คำานนทอง,
270 หน้า. ISBN 974-639-135-6

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความ
ช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ ประชากรเป็นผู้ปกครองของเด็กสมอง
พิการซึ่งเป็น เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงสองปี และมีพัฒนาการอยู่ในระหว่างขั้นต้นคอและพลิกตะแคงตัว และ
มารับบริการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐในภาคอีสาน ตัวอย่างประชากรที่เป็นกรณีศึกษา เป็นผู้ปกครองเด็กสมอง
พิการที่มารับบริการที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้มาด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental
Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 4 คน 3 ครอบครัว

ผลการทดลองใช้โปรแกรมพบว่า

- 1) ผู้ปกครอง 3 คน จาก 4 คน มีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือ
เด็กในระยะก่อนการทดลองต่ำกว่าร้อยละ 50
- 2) ผู้ปกครองทุกคนมีค่าร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กสูงขึ้น
กว่าเดิมและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ในระยะระหว่างและหลังการทดลอง ทั้งนี้ ค่าร้อยละของคะแนนของแต่ละ
คนแตกต่างกันไปตามค่าร้อยละของคะแนนในระยะก่อนการทดลอง
- 3) ผู้ปกครองมีค่าร้อยละของจำนวนครั้งในการให้ความช่วยเหลือเด็กในระยะระหว่างและ
หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65

โปรแกรมที่ปรับปรุงแล้วเป็น โปรแกรมที่ให้บริ การเสริมนอกเหนือจากการให้ความ
ช่วยเหลือเด็กสมองพิการตามปกติของหน่วยงาน ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่ม
เป้าหมาย เนื้อหาในโปรแกรม (วิธีดำเนินการซึ่งมี 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการ ชั้นสอน ชั้นให้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
และชั้นติดตามและประเมินผล และการประเมินผลการดำเนินการ) รวมทั้งอุปกรณ์และสื่อประกอบการใช้
โปรแกรม ได้แก่ คู่มือผู้ใช้โปรแกรมจำนวน 6 เล่ม คู่มือผู้ปกครองจำนวน 2 เล่ม แบบฝึกจำนวน 9 ชุดข้อ
ตุ๊กตาผ้า ของเล่นเด็ก กล้องเก็บอุปกรณ์และสื่อประกอบการใช้โปรแกรมฯ ป้ายบันทึกจำนวนครั้งในการฝึกเด็ก
ที่บ้าน และถุงผ้าสำหรับเก็บคู่มือผู้ปกครองและแบบฝึก

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่อนิสิต *Thirawat*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ศ.ดร. วิฑยะศิรินันท์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *รศ. นลินทิพย์ คำานนทอง*

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ศ.ดร. วิฑยะศิรินันท์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *รศ. นลินทิพย์ คำานนทอง*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. ศรีนทร วิฑะสิรินันท์ และ รองศาสตราจารย์ พญ. นลินทิพย์ ดำนานทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจาชลธารันนท์ อาจารย์พวงแก้ว กิจธรรม อาจารย์พรณี ปิงสุวรรณ อาจารย์สมัยญา โสภภาพล และอาจารย์สุจิตรา แสนทวีสุข

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน อ่อนน่วม ประธานกรรมการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ดันติวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะแพทย์ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด และเจ้าหน้าที่เวชศาสตร์ฟื้นฟูทุกท่านของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ โดยเฉพาะพี่ค่าย น้องอ้อย และน้องไฉ่ รวมทั้งน้องน้อม จากโรงพยาบาลอุดรธานี ที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณผู้ปกครองและน้องๆทุกคน ได้แก่ น้องกล้วย หมูน้อย น้องเช็ช น้องเมย์ น้องพิวส์ น้องยา และเด็กสมองพิการคนอื่นๆ ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่ธงชัย ที่อนุเคราะห์ที่พักขณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลพื้นฐาน ขอขอบคุณพี่จำ พี่ปุ๊ก และน้องๆทุกคนที่ช่วยจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณพี่ชายที่แสนดี พี่เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ที่ห่วงใย และขอมเสียดสละเวลาอันมีค่า เพื่อช่วยเหลือน้องคนนี้ให้ผ่านพ้นความยุ่งยากหลายประการไปด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพลังแห่งความรักและกำลังใจจากคุณพ่อ คุณแม่ พี่เอ และน้องโด่ง ที่มอบให้เสมอมาจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

กิตติศักดิ์ เกตุญาติ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	๒
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ค
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ตอนที่ 1 พัฒนาการทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อขนาดใหญ่ ของเด็กวัยทารกปกติ.....	15
ตอนที่ 2 เด็กสมองพิการวัยทารกและครอบครัว.....	18
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่ม แบบครอบครัวเป็นฐาน.....	39
ตอนที่ 4 สภาพและปัญหาครอบครัวเด็กพิการในภาคอีสาน.....	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	71
การสร้างโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือ ตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสองพิการ.....	75
การทดลองใช้โปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือ ตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสองพิการ.....	86
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติเกี่ยวกับคะแนนความถูกต้องและจำนวนครั้ง ในการปฏิบัติของผู้ปกครอง.....	97
ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับครอบครัวเด็กสมองพิการและการให้ความช่วยเหลือ.....	120
การนำเสนอโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือ ตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐานสำหรับเด็กสมองพิการ.....	213
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	227
สรุปผลการวิจัย.....	230
อภิปรายผล.....	231
ข้อเสนอแนะ.....	237
รายการอ้างอิง.....	238
ภาคผนวก.....	222
ภาคผนวก ก.....	243
ภาคผนวก ข.....	245
ภาคผนวก ค.....	260
ประวัติผู้วิจัย.....	270

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กำหนด หลักการ วิธีสอน/กิจกรรม และสื่อในการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็กสมองพิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	76
2	สภาพของกรณีศึกษาในการทดลองใช้โปรแกรมฯ	88
3	คำร้อยละของคะแนนความถูกต้องและจำนวนครั้งในการปฏิบัติ ของผู้ปกครอง กรณีศึกษาที่ 1.....	101
4	คำร้อยละของคะแนนความถูกต้องและจำนวนครั้งในการปฏิบัติ ของผู้ปกครอง กรณีศึกษาที่ 2.....	106
5	คำร้อยละของคะแนนความถูกต้องในการปฏิบัติของผู้ปกครอง กรณีศึกษาที่ 3 และ กรณีศึกษาที่ 4.....	110
6	คำร้อยละของจำนวนครั้งในการปฏิบัติของผู้ปกครองทั้ง กรณีศึกษาที่ 3 และกรณีศึกษาที่ 4	113
7	การปฏิบัติของชายของพิวส์ในการลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อด้วยการกลิ้งตัว.....	154
8	การปฏิบัติของชายของพิวส์ในการกระตุ้นการควบคุมศีรษะ ด้วยการชันคอท่านอนหงาย.....	155
9	การปฏิบัติของชายของพิวส์ ในการกระตุ้นการควบคุมลำตัว ด้วยการพลิกตะแคงตัวจากท่านอนหงาย.....	156

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
10 การปฏิบัติของแม่ของแม่ย์ ในการลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ด้วยการกลิ้งตัว.....	185
11 การปฏิบัติของแม่ของแม่ย์ ในการกระตุ้นการควบคุมศีรษะ ด้วยการชันคอทำนอนหงาย	186
12 การปฏิบัติของผู้ปกครองของยา ในการลดอาการเกร็งของกล้ามเนื้อ ด้วยการกลิ้งตัว.....	211
13 การปฏิบัติของผู้ปกครองของยา ในการกระตุ้นการควบคุมศีรษะ ด้วยการชันคอทำนอนหงาย.....	212

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การเชื่อมบ้าน 3 ช่วง ของPortage Project Home Start Training Center.....	59
2	กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐาน สำหรับเด็กสมองพิการ	79
3	ลำดับขั้นตอนการใช้โปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแบบครอบครัวเป็นฐาน สำหรับเด็กสมองพิการ	81
4	ขั้นตอนการใช้โปรแกรม	92
5	ขั้นตอนการสอนการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กสมองพิการ	95
6	ขั้นตอนการดำเนินการใช้โปรแกรม.....	222

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย